

Akkoord Gezonde Voeding op Scholen (2016-2020)

Aanleiding

De school is een belangrijke vindplek van de jeugd en heeft grote invloed op het leven van jongeren. Een gezond voedings- en drankenaanbod op scholen kan daarom een belangrijke basis bieden voor een gezonde leefstijl van jongeren. Scholen zijn primair verantwoordelijk voor de inrichting van de schoolomgeving. Maar ook cateraars, automatenleveranciers, producenten en ander toeleveranciers willen hun verantwoordelijkheid nemen. Dat doen zij middels het ondertekenen van de afspraken binnen dit Akkoord.

Het Akkoord 'Gezonde Voeding Op Scholen' (2016-2020) richt zich op alle individuele scholen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs die bediend worden door een ondertekenaar van het Akkoord. Het Akkoord bevat de afspraken die de ondertekenaars met elkaar hebben afgesproken. Dit document is een vervolg op het Handvest Gezonder Voedingsaanbod op Scholen (2011–2015).

Jongeren Op Gezond Gewicht streeft naar een samenleving waarin alle jongeren (0-19) wonen, werken, leren en recreëren in een gezonde omgeving met aandacht voor een gezonde levensstijl en in het bijzonder voor een gezond gewicht. Een samenleving waarin een gezonde levensstijl de normaalste zaak van de wereld is en een omgeving waarin de gezonde keuze de gemakkelijke keuze is.

Het Voedingscentrum heeft in 2014 de Richtlijnen Gezondere Kantines ontwikkeld in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Deze Richtlijnen zijn met medewerking van wetenschappelijke experts op het gebied van voeding en gedrag opgesteld en kunnen in alle omgevingen toegepast worden (school, sport, werk etc.). De Richtlijnen vormen een basis voor bestuurders, kantinebeheerders, cateraars en vrijwilligers die zich inzetten voor het gezonder maken van kantines. Het Akkoord richt zich op de schoolomgeving en daarom worden de Richtlijnen hier specifiek toegepast op het voedings- en drankenaanbod in de school.

De Richtlijnen zijn gebaseerd op de algemene wetenschappelijke bevinding dat mensen meer eten van voedsel dat prominent in hun omgeving aanwezig en gemakkelijk te verkrijgen is. Er zijn aanwijzingen vanuit een aantal onderzoeken dat de alomtegenwoordigheid en prominente plaatsing van gezonde producten kan bijdragen aan het maken van de gezondere keuze. De Richtlijnen bevatten twee kernelementen: aanbod en uitstraling, en er zijn drie ambitieniveaus gedefinieerd: Brons, Zilver en Goud. Hoe edeler het metaal, hoe gezonder de uitstraling is van het zichtbare aanbod (zie www.voedingscentrum.nl).

1 Wansink, 2004

2 Zie de factsheet: Richtlijnen Gezondere Kantines, september 2014, Voedingscentrum

ambitie

Een gezonde leefomgeving creëren in de scholen, waarbij de gezonde keuze de gemakkelijke en aantrekkelijke keuze is. Dat is wat de ondertekenaars van dit Akkoord beogen. Partijen die het Akkoord ondertekenen voldoen voor de scholen die zij bedienen aan het niveau 'Zilver' volgens de Richtlijnen Gezondere Kantines. De ambitie van de iedere ondertekenaar is om in 2020 op 25% van de scholen die zij bedienen het niveau 'Goud' gerealiseerd te hebben.

afspraken Akkoord Gezonde Voeding op Scholen (2016-2020)

De ondertekenaars van het Akkoord bestaan uit twee verschillende, elkaar aanvullende groepen. Het verschil tussen de groepen bestaat uit meer (primaire leveranciers) of minder (secundaire leveranciers) directe invloed op het aanbod en de uitstraling van het voedings- en drankenaanbod in de scholen. Het uitgangspunt is dat iedere partij binnen het Akkoord bijdraagt op een wijze die past en hoort binnen zijn eigen invloedssfeer.

1. primaire leveranciers

Cateraars en automatenleveranciers werkzaam in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs vormen de primaire leveranciers. Zij hebben directe invloed op een gezond aanbod en een gezonde uitstraling.

³ Zie de Richtlijnen Gezondere Kantines voor de volledige voorwaarden voor de niveaus 'Zilver' en 'Goud'

Afspraken

'Zilver' is het instapniveau voor deze ondertekenaars. Het is het minimale commitment om het Akkoord te kunnen ondertekenen. Ondertekenaars spreken af dat:

- minimaal 60% van het zichtbare aanbod bestaat uit betere keuze-producten en deze producten een prominente plaats krijgen;
- groente of fruit aangeboden wordt
- water drinken wordt gestimuleerd
- de aankleding van de kantine verleidt tot een betere keuze³

Daarnaast spreken de ondertekenaars af dat:

- zij aanwezig zijn op alle bijeenkomsten die in het kader van het Akkoord worden georganiseerd (zie onder 'jaarlijkse bijeenkomsten');
- zij, waar mogelijk, de Schoolkantine Brigade van het Voedingscentrum onder de aandacht brengen van scholen
- zij goede voorbeelden met of via Jongeren Op Gezond Gewicht breed delen.

Monitoring

In kwartaal twee van elk kalenderjaar (1x per jaar) wordt de huidige stand van zaken en voortgang van de Ondertekenaars gemonitord. De monitoring zal uitgevoerd worden op de scholen. Het Voedingscentrum verzorgt, in opdracht van het Ministerie van VWS, deze monitoring van de Richtlijnen Gezondere Kantines. Jongeren Op Gezond Gewicht is verantwoordelijk voor de coördinatie van het Akkoord en het aanspreekpunt voor de partijen. Ondertekenaars leveren hiervoor jaarlijks aan Jongeren Op Gezond Gewicht, voorafgaand aan de monitor informatie aan over:

- het aantal vo- en mbo-locaties dat zij bedienen;
- hun algemeen assortiment, op basis van zelfrapportage.

Hoe werkt de monitoring?

- In kwartaal twee wordt steekproefsgewijs en onaangekondigd het aanbod op de scholen gemeten. De monitor wordt uitgevoerd door het Voedingscentrum aan de hand van de Kantinescan.
- In de monitor worden balie (inclusief menukaart) en de automaten apart beoordeeld op het voldoen aan de Richtlijnen. Daarnaast wordt gekeken naar de uitstraling van de kantine en de mate waarin deze gezondheid uitstraalt. Het kan zijn dat op één school twee ondertekenaars actief zijn: één partij voor de balie en één partij voor de automaat. De monitor gaat alleen in op die omgeving waar de ondertekenaar verantwoordelijk voor is. Dat kan bijvoorbeeld alleen de balie zijn.
- De monitor vindt plaats op 10% van de scholen die de betreffende ondertekenaar bedient, met een minimum van 5 scholen. Worden er minder dan 5 scholen bediend, dan wordt 50% van het aantal scholen bezocht.
- Ondertekenaars mogen 10% van de scholen die zij bedienen buiten de monitor houden. In het volgende schooljaar mogen het niet dezelfde 10% van de scholen zijn die buiten de monitor worden gelaten, tenzij hier specifieke afspraken met Jongeren Op Gezond Gewicht over worden gemaakt.
- Wanneer het aanbod op alle scholen die deelnemen aan de monitor voldoet aan het criterium 'Zilver', mag de ondertekenaar zich dat gehele schooljaar associëren met de naam Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'.
- Indien het aanbod op een of meerdere scholen niet voldoet aan het criterium 'Zilver', dan vindt er een gesprek plaats tussen de Jongeren Op Gezond Gewicht en de betreffende ondertekenaar.
- Na 3 maanden vindt een nieuwe onaangekondigde monitor plaats. Dit gebeurt opnieuw op 10% van de scholen, waarbij mogelijk (ook) andere scholen worden bezocht dan in de eerste monitor. Als ook bij de tweede meting het aanbod niet voldoet, wordt de samenwerkingsovereenkomst ontbonden en mag de ondertekenaar zich niet langer associëren met het Akkoord.

- Wil de ondertekenaar niet deelnemen aan een tweede onaangekondigde monitor, dan kan deze organisatie zich niet langer associëren met het Akkoord.

De wijzigingen in deelname aan het Akkoord op basis van de monitors wordt besproken in de eerstvolgende bijeenkomst van het Akkoord. Ook wijzigt Jongeren Op Gezond Gewicht het overzicht van ondertekenaars, genoemd op de website

www.jongerenopgezondgewicht.nl

Verslaglegging van de monitoring

Per ondertekenaar zullen de bevindingen van de monitor door het Voedingscentrum worden vastgelegd in een verslag. Dit verslag is vertrouwelijk en zal niet met andere partijen dan ondertekenaar en Jongeren Op Gezond Gewicht worden gedeeld. Wel zal op basis van alle individuele verslagen een samenvatting op hoofdlijnen worden geschreven, die niet aan individuele partijen toe te schrijven is en breed gedeeld kan worden.

Toetreding (nieuwe) partijen

Nieuwe partijen kunnen zich het gehele kalenderjaar bij Jongeren Op Gezond Gewicht aanmelden voor het Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'. Het formele tekenmoment is echter maar één keer per jaar in kwartaal één van het daarop volgende jaar, vóór de jaarlijkse monitor.

Jaarlijkse bijeenkomsten

Jongeren Op Gezond Gewicht organiseert twee keer per jaar een bijeenkomst voor de ondertekenaars. Alle ondertekenaars van het Akkoord zijn hierbij aanwezig. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd om ervaringen uit te wisselen, van elkaar te leren en informatie uit te wisselen over het monitoringproces

2. secundaire leveranciers

De groothandels, caterconcepten, producenten en watertappunten werkzaam in het vo en mbo zijn de secundaire leveranciers.

Afspraken

Doel van deze ondertekenaars is om een gezonder aanbod op scholen te faciliteren en te bewerkstelligen, en hierin samen te werken met primaire leveranciers. Deze ondertekenaars spreken af dat:

- zij minimaal één individuele afspraak maken met daarbij helder geformuleerde resultaten met Jongeren Op Gezond Gewicht op de thema's 'gezonder aanbod' en 'uitstraling' (twee afspraken in totaal; zie hieronder in schema);

- zij indien gewenst aanvullende individuele afspraken maken met helder geformuleerde resultaten met Jongeren Op Gezond Gewicht op het onderstaande thema: 'Kennis delen en verspreiden'.

De afspraken die de secundaire leveranciers met Jongeren Op Gezond Gewicht maken zullen door de stichting gedeeld worden met de andere ondertekenaars.

Daarnaast spreken de ondertekenaars af dat:

- zij aanwezig zijn op alle bijeenkomsten die in het kader van het Akkoord worden georganiseerd (zie onder 'jaarlijkse bijeenkomsten');
- zij waar mogelijk de Schoolkantine Brigade van het Voedingscentrum onder de aandacht brengen van scholen;
- zij goede voorbeelden met of via Jongeren Op Gezond Gewicht breed delen.

In onderstaande tabel wordt dieper ingegaan op de thema's waar individuele afspraken tussen ondertekenaars en Jongeren Op Gezond Gewicht over worden gemaakt.

Vereist voor deelname

Gezonder aanbod

- Speciale productindeling van automaat en/of balie volgens de criteria 'Zilver' of 'Goud' (als een balie- of schappenplan)
- of
- Speciaal aanbod van product(en) van de betreffende partij voor scholen binnen de categorie betere keuze-producten (waaronder gezondere combideals)

Uitstraling

- Gezondere producten in meerderheid aanwezig volgens criteria 'Zilver' of 'Goud'
- Prijs / marge
- Posters/menukaarten/flyers etc. volgens criteria 'Zilver' of 'Goud'
- Presentatie gezondere producten op ooghoogte
- Thema (activatiekalender / samengaan met JOGG-thema's: water, groente)
- Reclame gericht op gezonde keuze

Zie voor een uitgebreidere lijst van mogelijkheden voor 'uitstraling' de Richtlijnen Gezondere Kantines

Kennis delen en verspreiden

- Marketingkennis en kracht
- Relevante marktinformatie
- Presentatie en promotie van het gezondere assortiment
- Ondersteuning schoollocatie bij Gezonde School, bijvoorbeeld door deelname aan werkgroep

Monitoring

Een aantal ondertekenaars dat valt onder secundaire leveranciers zijn niet actief op individuele scholen, maar leveren hun diensten via de primaire leveranciers of andere secundaire leveranciers.

Partijen worden beoordeeld middels de monitor op de scholen indien mogelijk en/of een gesprek met Jongeren Op Gezond Gewicht over de realisatie van de gemaakte individuele afspraken. In dit gesprek toetst Jongeren Op Gezond Gewicht met de betreffende partij de voortgang van de individuele afspraken en indien relevant de resultaten van de monitor. De ondertekenaar levert voorafgaand aan dit gesprek de benodigde gegevens, met kerngetallen en voorbeelden uit de praktijk, aan.

De monitor op de scholen vindt 1x per jaar in kwartaal twee plaats. Het Voedingscentrum verzorgt, in opdracht van het Ministerie van VWS, deze monitoring van de Richtlijnen Gezondere Kantines. Jongeren Op Gezond Gewicht is verantwoordelijk voor de coördinatie van het Akkoord en het aanspreekpunt voor de partijen.

Het monitoringproces verloopt als volgt:

- Ondertekenaars leveren jaarlijks, voorafgaand aan de monitor informatie aan over het aantal vo en mbo-locaties.
- In kwartaal twee wordt steekproefsgewijs en onaangekondigd het aanbod op de scholen gemeten. De monitor wordt uitgevoerd door het Voedingscentrum aan de hand van de Kantinescan.
- In de monitor wordt apart gekeken naar balie (inclusief menukaart) en de automaten.
- Indien mogelijk vindt de monitor plaats op 10% van de scholen die de betreffende ondertekenaar bedient, met een minimum van 5 scholen. Worden er minder dan 5 scholen bediend, dan wordt 50% van het aantal scholen bezocht.
- Ondertekenaars mogen 10% van de scholen die zij bedienen buiten de monitor houden. In het volgende kalenderjaar mogen het niet dezelfde 10% van de scholen zijn die buiten de monitor worden gelaten, tenzij hier specifieke afspraken met Jongeren Op Gezond Gewicht over worden gemaakt.

- In kwartaal drie vindt er een gesprek met Jongeren Op Gezond Gewicht plaats. In dit gesprek worden, indien aanwezig, de resultaten van de monitor besproken, en wordt de voortgang op individuele afspraken getoetst.
- Na 3 maanden vindt een nieuwe onaangekondigde monitor plaats en/of heeft de partij de kans om in deze periode alsnog de individuele afspraken te realiseren. De monitor wordt ingezet op opnieuw 10% van de scholen, waarbij mogelijk (ook) andere scholen worden bezocht dan in de eerste monitor. Als ook bij de tweede meting de inzet niet voldoet, wordt de samenwerkingsovereenkomst ontbonden en mag ondertekenaar zich niet langer associëren met de naam Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'.
- Wil de ondertekenaar niet deelnemen aan een tweede onaangekondigde monitor en/of een herkansing voor het realiseren van de individuele afspraken, dan kan deze organisatie zich niet langer associëren met de naam Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'.

Indien de inzet van de partij op alle scholen die deelnemen aan de monitor voldoen aan het criterium 'Zilver' en de individuele afspraken gerealiseerd zijn, mag ondertekenaar zich dat gehele schooljaar associëren met de naam Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'.

De wijzigingen in deelname aan het Akkoord op basis van de monitors en gesprekken tussen Jongeren Op Gezond Gewicht en de ondertekenaar worden besproken in de eerstvolgende bijeenkomst van het Akkoord. Ook wijzigt Jongeren Op Gezond Gewicht het overzicht van ondertekenaars, genoemd op de website www.jongerenopgezondgewicht.nl

Verslaglegging van de monitoring

Per ondertekenaar zullen de bevindingen van de monitor door het Voedingscentrum worden vastgelegd in verslagvorm. Dit verslag is vertrouwelijk en zal niet met andere partijen dan de betreffende partij en Jongeren Op Gezond Gewicht worden gedeeld. Wel zal op basis van alle individuele verslagen een samenvatting op hoofdlijnen worden geschreven, die niet op individuele partijen toe te schrijven is en breed gedeeld kan worden.

Toetreding partijen

Nieuwe partijen kunnen zich het gehele kalenderjaar bij Jongeren Op Gezond Gewicht aanmelden voor het Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'. Het formele tekenmoment is echter maar één keer per jaar in kwartaal één van het daarop volgende jaar, vóór de jaarlijkse monitor.

Jaarlijkse bijeenkomsten

Jongeren Op Gezond Gewicht organiseert twee keer per jaar een bijeenkomst voor de Ondertekenaars. Alle ondertekenaars van het Akkoord zijn hierbij aanwezig. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd om o.a. ervaringen uit te wisselen, van elkaar te leren en informatie uit te wisselen over het monitoringproces.

Samen voor een gezond aanbod en gezonde uitstraling in de schoolomgeving

Ondertekenaars staan niet alleen in hun streven om een gezonde omgeving op school te creëren voor jongeren. Jongeren Op Gezond Gewicht staat de ondertekenaars op diverse manieren bij. Het Voedingscentrum ondersteunt, passend binnen de capaciteit, de ondertekenaars met hun vragen over (gezonde) assortimenten en de implementatie van de Richtlijnen Gezondere Kantines.

Wat is de inspanning van Jongeren Op Gezond Gewicht voor de ondertekenaars?

- Door afspraken te maken met Platformpartners (branche- en maatschappelijke organisaties) van Jongeren Op Gezond Gewicht om scholen die nog niet werken aan een gezonder voedingsaanbod te stimuleren en te adviseren.
- Door te faciliteren in het ontwerp van een logo van het Akkoord met jaartal zodat ondertekenaars op hun corporate website en brochures kunnen uitdragen dat zij ondertekenaar zijn van het Akkoord 'Gezonde Voeding op Scholen'. Dit logo is niet te gebruiken op producten en hardware in de school zelf.
- Door ondertekenaars te faciliteren met een standaard powerpointpresentatie waarin inhoud en doelstelling van het Akkoord wordt benoemd en de samenwerking tussen de Jongeren Op Gezond

Gewicht, ondertekenaars en het Voedingscentrum wordt aangegeven.

- Door op regelmatige basis (samen met de ondertekenaars) een nieuwsupdate voor ondertekenaars uit te brengen met informatie en inspiratie.
- Door geanonimiseerde successen van het Akkoord in nieuwsuitingen, social media en berichten van Jongeren Op Gezond Gewicht te benoemen en in overleg met ondertekenaars gepersonaliseerde goede voorbeelden te delen.
- Door de ondertekenaars op de website van Jongeren Op Gezond Gewicht te presenteren en daarbij te benoemen wat elke individuele partij voor scholen kan betekenen.
- Door JOGG-gemeenten te wijzen op de mogelijkheden en kansen die samenwerking tussen ondertekenaars en scholen in hun gemeente biedt. Dit wordt gedaan door middel van bijeenkomsten met JOGG-regisseurs, communicatiekanalen en de JOGG-wiki. Hierbij wordt ook de koppeling met Gezonde School gemaakt.
- Door de ondertekenaars bij scholen in JOGG-gemeenten onder de aandacht te brengen door middel van bijeenkomsten en informatievoorziening door de JOGG-regisseur. Hierbij wordt ook de koppeling met Gezonde School gemaakt.
- Door scholen in JOGG-gemeenten te stimuleren en te adviseren dat het aanbod en de uitstraling op scholen gezond moet zijn, en dat scholen strenger toezien op wat in de school van buiten naar binnen komt.
- Door de mogelijkheden te onderzoeken van het verbinden van de thema-aanpak van Jongeren Op Gezond Gewicht met aandacht voor het drinken van water en eten van groente & fruit aan de activiteiten van de ondertekenaars.
- Door in de JOGG-gemeenten alle betrokken partners (publiek, privaat en maatschappelijk) te verbinden om de gezonde omgeving te creëren.
- Door met het ministerie van VWS de mogelijkheden te verkennen voor de inzet van de Staatssecretaris van VWS om successen, ook met aandacht vanuit te politiek, te vieren.

Wat is de inspanning van het Voedingscentrum voor de ondertekenaars?

- Beantwoording van vragen over (gezonde) assortimenten en de implementatie van de Richtlijnen Gezondere Kantines, passend binnen zijn capaciteit.
- Via de Schoolkantine Brigade de ondertekenaars onder de aandacht te brengen bij scholen. Ondertekenaars zijn zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van actuele informatie voor op de website van de Gezonde Schoolkantine.
- Door ondertekenaars op de hoogte te brengen wanneer de Brigade een school bezoekt die gecaterd wordt door een ondertekenaar uit de 1e schil. Bij goedvinden van de school, kan de ondertekenaar aansluiten bij dit bezoek.
- Door ondertekenaars te noemen op www.voedingscentrum.nl/gezondeschoolkantine
- Door de ondertekenaars op de hoogte te stellen van communicatie over De Gezonde Schoolkantine richting de scholen (brieven, nieuwsberichten en dergelijke).
- Door goede voorbeelden en successen van de ondertekenaars bij scholen te benoemen.

Verdeling van rollen en taken op basis van wat binnen de eigen invloedssfeer realiseerbaar is:

- Scholen zijn primair verantwoordelijk voor een gezonder assortiment in de kantine en automaten. Zij kunnen de kantine en automaten in eigen beheer hebben, of dit uitbesteden aan een uitbater (ondertekenaars).

Opgemaakt in tweevoud

Datum:

.....
Bedrijf:

Naam, functie:

- Ondertekenaars zijn de partijen die het Akkoord 2016-2020 uitvoeren. Zij werken actief aan de afspraken die in het Akkoord zijn afgesproken, zijn aanwezig bij de tweejaarlijkse vergaderingen, denken mee met de strategie om een gezonder aanbod op school te realiseren en delen onderling hun ervaringen.
- Jongeren Op Gezond Gewicht stelt op en coördineert het Akkoord in het kader van het programma Gezonde Omgeving, waarin de Richtlijnen Gezondere Kantines van het Voedingscentrum en de overeengekomen afspraken met de ondertekenaars zijn vastgelegd met als doel om het aanbod van voeding en dranken in het voorgezet- en middelbaar beroepsonderwijs zo vorm te geven dat de gezonde keuze de makkelijke keuze is. Jongeren Op Gezond Gewicht ondersteunt de ondertekenaars door op landelijk niveau de gezonde schoolomgeving op de kaart te zetten.
- Het Voedingscentrum is de autoriteit die consumenten wetenschappelijk onderbouwde en onafhankelijke informatie biedt over een gezonde, veilige en meer duurzame voedselkeuze. Het heeft de Richtlijnen Gezondere Kantines (gebaseerd op wetenschappelijke consensus) opgesteld en biedt handvatten voor implementatie, ondersteunt de ondertekenaars bij vragen over de Richtlijnen en zet de Schoolkantine Brigade in om scholen te adviseren om een gezonder voedingsaanbod in de kantine te realiseren.
- Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) zet in op de gezonde schoolkantine vanuit zijn beleid voor een gezondere leefstijl voor de jeugd. VWS geeft hier uitvoering aan door financiering van bijvoorbeeld het Voedingscentrum en Jongeren Op Gezond Gewicht.

Datum:

.....
Jongeren Op Gezond Gewicht

Marjon Bachra, Directeur Jongeren op Gezond Gewicht